

Makalenin Geliş Tarihi: 6 Mayıs 2021
Makalenin Kabul Tarihi: 27 Mayıs 2021

BİLİMSEL BİLGİDE ETİK VE İNTİHAL
PUBLISHING ETHICS IN SCIENTIFIC INFORMATION

Tolgay ERCAN*

Yılmaz DAŞLI**

Enis Baha BİÇER***

Öz

Araştırmacılar bilimsel bir yayın hazırlarken kolaya kaçarak, araştırma yeteneğinden yoksun hareket ederek, bazen de bilerek yayın etiğine aykırı, kişisel çıkara göre davranışlar sergileyebilmektedirler. Bir yayının bilimsel bir yayın olması bilimsel veriler ışığında hazırlanmış, güvenilir, adil, dürüst, evrensel bilgiler ortaya koymasına bağlıdır. Bunların yanında daha da önemlisi araştırmacıların etik değerleri ilke edinmiş olması ve diğer araştırmacıların yayınlarına gereken özeni göstermesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, bilim ve bilimsel bilgi incelenerek bilimsel bilginin etik ile olan bağında araştırmacının dikkat etmesi ve önemsemesi gereken intihal incelenerek; intihalin bilimsel çalışmalarda yapılmasının nedenleri ve çözüm önerileri ele alınmaktadır. Araştırmanın neticesinde bilimsel bilgide yapılan intihalin çözüm önerileri arasında en önemli yapılması gereken şeyin eğitim olduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Etik, Etik İlişki, Meslek Etiği, İntihal, Bilim.*

* Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama Programı, Sivas/Türkiye, ORCID: 0000-0002-6893-4358

** Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Sivas/Türkiye, ORCID: 0000-0001-6569-1103

*** Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Sivas/Türkiye, ORCID: 0000-0002-1624-4988

Abstract

Researchers sometimes behave easily, sometimes deprived of research skills, and sometimes willingly and deliberately behave against publication ethics, in accordance with personal interest while preparing a scientific publication. It should present reliable, fair, honest, universal information prepared in the light of scientific data in order for a publication to be a scientific publication. In addition to these, more importantly, researchers should have adopted ethical values as a principle and should not forget that they have an ethical relationship with other researchers.

In this study, science and scientific knowledge are examined and plagiarism that the researcher should pay attention to and care about in the connection of scientific knowledge with ethics is examined and the reasons for plagiarism in scientific studies and solution suggestions are discussed. As a result of the research, it is stated that the most important thing to do is education among the suggestions for solving plagiarism in scientific knowledge.

Keywords: *Ethic, Ethical Relationship, Professional Ethics, Plagiarism, Science.*

Giriş

Bilim insanının bir araştırmayı konu edinirken yapacağı ilk şey etik ilke ve değerlere göre hareket etmesi olmalıdır. Bilim yaparken dürüst, adil ve evrensel değerlerden asla vazgeçilmemelidir. Bir araştırmayı en değerli yapan unsur araştırmanın herkes için güvenilir sonuçlar ortaya koymasıdır. Bir makalede araştırmayı yazan yazarın dürüstlüğü, bilime olan güvenin temeli olmalıdır. Araştırmacılar yayınlarından sorumludurlar ve yaptıkları ile bilimin geleceğini etkilerler (Masic, 2014:142).

Araştırmacı, diğer araştırmacıların emeğine verdiği değer ile aslında kendisine ve topluma verdiği değer ölçütünü ortaya koymaktadır. Bilim insanının sözde bilim adına yapacağı her türlü etik dışı durum ilk olarak bilime ve ardından tüm insanlığa zarar verecektir.

Günümüzde etik dışı yapılan hatalardan bir tanesi intihaldir. İntihallerin önlenmesi için bilim insanlarının dürüstlük ve adil olma ilkesi ile hareket etmesi çok önemlidir. Türkiye de bilimsel akademik kurumlar tarafından etik dışı yapılan hataların önüne geçebilmek, yapılacak etik dışı hataların vereceği zararları önlemek için bilimsel kurumlar tarafından yönetmelik ve yönergeler yayınlanmaktadır. Yapılacak bilimsel hataların cezai yaptırımlar ile azaltılması amaçlanmaktadır. Bilimsel çalışmalarda yapılacak olan etik dışı eylemler her ne kadar yaptırımlar ile önlenmeye çalışılsa da artarak devam etmektedir. Ceza ve yaptırımların etik dışı faaliyetleri önlemeyeceği de açıktır.

Bilimsel platformlarda bilerek ya da bilmeden yapılan bu tür hatalar dünyanın saygın yayınlarında bile görülebilmektedir. 'The Revised CONSORT Statement for Reporting Randomized Trials' bildirgesinde sık yapılan bu hatalar ele alınıp incelenmiştir (Altman ve ark., 2001).

Değişik alanlarda meydana gelen etik sorunlar ancak ilgili alanın konuya hakim uzmanları tarafından tespit edilmektedir. Farklı bilimsel alanlarda yapılan uğraşların eldeki bilgileri olduğundan başka göstererek; bireyleri aldatan bilgiler ortaya koyması her alanda değişik biçimde yapılabilir. Fakat bunun etik anlamda sorunu ortaktır. Bu durumun etik sorun

olması insanların aldatılması, amaç için insanların araç olarak kullanılması dürüstlük ilkesine uyulmamasından kaynaklanmaktadır (Tepe, 2016a: 19).

Bilim ve Bilimsel Bilgi

Bilim nedir sorusuna günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır. Fakat herkesin uzlaştığı bir tanım henüz verilememiştir. Bunun en önemli nedenleri arasında bilimin konusunun ve yönteminin sürekli değişkenlik içeren bir yapıda ve kapsamı ile sınırlarının belirsiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bir şeyin bilgi olarak kabul edilebilmesi için mantıksal bir ilişki içinde olan bir önerme ile ifade edilebilmesi, güvenilir olması ve doğruluğuna inanılması gerekir. Bilim olgusal, nesnel, genelleyici, seçici ve eleştirici olan aynı zamanda gerçeği arama çabasıdır (Yıldırım, 1991: 8-21)

Bilim kendine özgü kuralları olan olgusal dünyayı tanımak ve açıklama arayışı olan entelektüel bir çaba olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 1997: 11). Ernst Von Aster'e göre, bilim sistematik bir önermeler bütünü olarak açıklarken aslında bilimsel bilginin tutarlı, genel-geçer bir özelliği olduğunu açıklamıştır. Bilimsel bilgi, evrenin değişmez yasaları içinde bir biri ardına gelen bilgiler bütünüdür (Von Aster, 1994).

Bilim sistematik ilerlemeler sonucu gelişmektedir. Bilimsel araştırmalar hep kendisinden önce ortaya konulan fikirler ve eserlerden yola çıkılarak ortaya çıkar ve genellikle sistemli ve multidisipliner yapılan çalışmalardır. Bir bilim dalı, ilişkide olduğu diğer bilim dalları ile ilerleme kaydeder.

İde ve sına yöntemi olarak evrendeki bilinmeyi araştırma çabası olan bilim ideden sına dönuşerek farklı bilim alanlarını oluşturmuştur. Bilimsel ilerlemeler ilgili olduğu bilim dalında kendisinden önce meydana gelmiş çalışmalardan destek alarak geçmiş ve şimdi arasında bir bağ oluşturur (Atasoy, 2011: 15).

Güçlü bilim, güçlü bilim insanlarına bağlıdır. Etik söz konusu olduğunda etik durumların farkında olmak herkes için çok önemlidir (Benos ve ark., 2005: 72). Peter Koslowski bilginin kullanılmasının ve aktarılmasının etik bir sorun olduğunu, bilgiyi yalnızca bilgiyi bilen kişinin kendi kendisi ile olan ilişkisi yolu ile, yalnızca bu bilgiyi kullanan kişinin sorumluluk ve vicdanı sayesinde sahip olduğu bilgiyi kişinin vicdanı ile hareket ederek bunu aktarmasının her zaman etik bir olgu olduğunu belirtir (Tepe, 2015: 55). Bir yayının bilimsel olmasının en büyük koşulu o yayının güvenilir bir yayın olmasından geçmektedir. Güvenilir bir şekilde ortaya konmayan yayın her türlü şüphe ve tereddüt de beraberinde getirir.

Etik ve Bilimde Etik

Etik kelimesi yunanca '*Ethos*' kelimesinden türetilmiştir. Türk Dil Kurumu etiği meslek dallarında ilgili kişilerin uyması ve yapmaktan kaçınması gereken davranışlar bütünü olarak tanımlanmıştır (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=1=veritbn&kelimesec=118065). Pratik bir faaliyeti belirten ahlâkı teorik olarak ele alarak konu

edinen felsefe disiplinine etik denir (Özlem, 2004: 23). Etik, yapılmasına izin verilen ya da yapılmasına izin verilmeyen normları belirleyen bir disiplin alanıdır. Normlar bilgi içermedikleri için ne doğrulanır ne de yanlışlanabilir. (Tepe, 2016b: 26). Normlar ile yapılan değerlendirme ezbere yapılan bir değerlendirmedir. Etik, norm öne süren ya da normların belirlediği durumlara göre değerlendirme yapılamaz. Etik ortaya konulan normların temellendirmesini ele alır (Tepe, 2016b: 50-51).

Hançerlioğlu'nun Felsefe Andiklopedisi Kavramlar ve Akımlar adlı eserinde etik, törebilim olarak belirtilmektedir. Törebilim de yer ve zamana uygun olarak iyi ve kötü davranışların kurallarını ortaya koyan bilim olarak tanımlanmaktadır (Hançerlioğlu, 1979: 93). Etik bireye aittir ve bürokratik olamaz. Etik olarak doğru veya yanlış olan şey öznel olarak belirlenen bir duruştur. Bu duruş, insanların korunmasıyla ilgili mevzuata karşı herhangi bir eleştiri getirmemektedir (Paoletti ve ark., 2013: 199).

Kuçuradi belirli bir kişinin başka bir kişi ile eylemde bulunarak yüz yüze geldiği ya da gelmediği değer sorunlarının söz konusu olduğu insanlararası en temel ilişkiyi “*Etik İlişki*” olarak tanımlamaktadır. “*Etik ilişki*” bir kişinin başka bir kişi ile ilişkisinde veya durumundaki diğer insanlara karşı yönelttiği eylemleri ile ortaya çıkan ilişki türüdür (Kuçuradi, 1996: 3-15). Etikten beklenen şey değer yargıları ile normlarla bir durumu değerlendirmek yerine etik, bir durum ya da bir kişiyi nasıl doğru olarak değerlendirebilir bilgisini ortaya koyar. Etik bilgi doğru bir şekilde değerlendirme yapabilmeyi ve doğru bir şekilde eylemde bulunmayı sağlar. Etik bilgiler ile doğru şekilde değerlendirmek ve karar verebilmek etiğin görevi değil, eylemi yapan o kişinin görevidir (Tepe, 2016a: 66). İlaveten, Kuçuradi kişinin kendisine yönelik eylemlerinin, aldığı kararların, hayatına yön verme şeklinin etik ilişki doğrultusunda ele alınması gerektiğini, kişinin kendisine yönelik yaptığı bu ilişki türünün başka kişilere yönelik yaptığı eylemlerinde eylemin değerini ortaya koyacağını söylemektedir. Bu tür değerlendirmeleri yapan kişi eylemlerinde yaptıklarını, yapmadıklarını ya da yapamadıklarının değerlendirmesinde bulunan kişi hem hesap soran, hem de hesap veren bir rolü sergiler (Kuçuradi, 1996: 149-150).

Bilimin en büyük amacı bilgiyi doğru bir şekilde sunarak tüm insanlığa fayda sunmaktır. Bilim dil, din, ırk, mezhep gözetmeden tüm insanlığın faydasına sunulması için yapılır. Dolayısı ile bilim insanı insanın değerini korumak için etik ilkelerden vazgeçmeden bilimsel çalışmalar yapmak zorundadır. Bilim insanının etik ilkeleri gözetmeden yaptığı hiç bir çalışma zaten bilimin konusu olamaz. Kişi etik bir kişi olmadan bilim insanı olamaz.

İonna Kuçuradi'ye göre, “değer” denen şey çok çeşitlidir. Bilimden tutun felsefeye ve sanata kadar sevgi, saygı, dürüstlük, eşitlik, özgürlük gibi kavramların hepsinin birer insan değeri olduğunu, bu insan değerlerinin insanın diğer var olan canlılar arasında özel bir yer edinmesini sağladığını belirtirken insanın bazı olanaklarının bilgisini ortaya koyan insan etkinlikleri olduğunu belirtir. İnsanlar arası ilişkilerde, bireyin değerlerini ortaya koyabilmesi yani bireyin insan olma vasfını ya da nesnel koşulların, devamlı bir hale getirebilmesi için kişinin yaşantı ve eylem olanakları, kişinin başka kişiye ilişkin yaşantıları ve ya kişisel

özellikleri olan etik değerler ile olacaktır. Kişinin değerleri olan etik değerler kişinin yaşantı ve eylemlerindeki gerçekleştirdikleri ile kişi değerli bir kişi ya da etik kişi olur (Kuçuradi, 1996: 160-172).

Antik çağda Dünya'nın evrenin merkezinde olduğuna inanılırdı. Bu o zamanlar için eldeki kanıtlara göre sahip olunan verilere bakılarak yapılan mantıklı bir açıklama olarak kabul edilmekteydi. Fakat günümüzde modern kanıtlar ile bu durumun geçersizliği ispatlanmıştır. Eski çağlarda bilim ile uğraşan insanların elde ettiği bu sonuç onların kötü bilim yaptıkları ve etik dışı oldukları anlamına gelmemektedir. Eskiden bilim Plüton'un bir gezegen olduğunu öne sürerken şimdi ise gezegen olmadığını bilim yine göstermektedir. Bilimde bir ilerleme vardır. Yeni bilgiler bilimde yeni şeyler ifade edebilir. Fakat bu onu ne kusurlu bir bilim yapar, ne de onun etik dışı olduğunu gösterir (D'Angelo, 2018: 4-30).

Karl Popper'a göre, doğrulanabilirlik ölçütü olarak ele alınırsa kimi sakıncaları da beraberinde getirir, kuramların olgularla uygun halde olmaları, kuramları desteklemeleri bunların bilimsel olacağı anlamına gelemeyeceğini de gösterir. Bu tür kuramların çürütebilecek bir olgu tasarlamamanın imkansız olduğunu belirterek; kuramın ifade ettiği genellenmenin tüm örneklerini gözlemlemenin imkansız olduğunu vurgulamaktadır (Popper, 1996: 14-15). Popper, bilimselliğin ölçütünün doğrulanabilir olmasından değil yanlışlanabilir olmasından kaynaklanacağını, böylelikle bilgilerin bir sınamadan geçtikten sonra en uygun olan bilginin temel olarak ele alınabileceğini belirtmektedir. Bilim sürekli olarak ilerleyen ve değişen bir yapıdadır. Bir zamanlar bilimsel olarak elde edilen bir fikir ilerleyen bir zaman diliminde artık geçerliliğini yitirse de bu onun bilimsel olmadığı ya da kötü bilim olduğu anlamına gelmemektedir. O dönem içinde bilimsel yöntemler ile elde edilen bilgilerden ulaşılan sonuçlar bu şekilde iken Popper, bunu yanlışlanabilirlik ilkesi ile açıklamaktadır. Dolayısı ile bilimi bilimsel olmaktan çıkararak sahte bilim haline getiren bilimsel yöntemler ile elde edilen bilgilerin zamanla geçerliliğini yitirmesi değil, elde edilen bilgilerin bilimsel yöntemler kullanılmadan ya da bilimsel ilkeler göz ardı edilerek elde edilmesidir. Bir bilim insanı bilimsel yöntemleri ve ilkeleri kullanarak elde ettiği verilerde ulaştığı sonuçlar yanlış olsa da düzgün yapılan bilim mutlak sonuçlara zaman içinde ulaşacaktır. Dünya merkezli evren teorisi sayesinde güneş merkezli evren teorisine ulaşılmıştır. Bilim her zaman kendisinden önceki verileri kullanarak ilerlemektedir. Fakat kötü etik ile yapılmış çalışmalar bilimsellikten uzak sahte bilim olarak kalacaktır. Etik ilkelerin yer almadığı hiç bir çalışma bilimsel niteliği taşımayacaktır. Kötü etik kötü bilim değil sadece sahte bilim yapar. Bilim insanı yapacağı çalışmalar ile her şeyden önce insanın değerinin bilgisini ortaya koyması gerekir, bilimin en büyük amacı insanın değerini artırmaktır. Bilim insanın bilimsel bir çalışma ortaya koyabilmesi için mutlaka etik ilkelere sevgi, saygı, dürüstlük, eşitlik, özgürlük gibi değerlere sahip olması gerekir.

İnsan, belirlediği hedefe ulaşmak için sadece tabiata değil; kendi nesline ve geleceğine de zarar vermemelidir. İnsanın yaşadığı doğaya karşı sorumlu olduğu, ortaya koyacağı eylemlerin sonuçları hakkında bilinçlendirilmesi, yapacağı olumsuz durumun insana ve

insanlığa zarar vereceği bilincinin verilmesi insan bilimi ile uğraşanlara, felsefecilere, insan felsefesi ve etik gibi disiplinlerde çalışanlar sayesinde olabilir (Tepe 2016b: 48).

İnsanlar mesleki anlamda gerçekleştirmek istedikleri hedef ve amaçlarını ortaya koyarken adalet ilkesi ile hareket etmelidir. Toplum tarafından kendisinden beklenen güvenilir olanı ortaya koymak için başkalarının adaletsizliğine yol açabilecek davranışlardan da kaçınmaları gerekir. Araştırmacı yayın yaparken yasalara göre değil, temel insani değerlere göre hareket etmelidir. Yasalar yaşam hakkını güvence altına alabilir, fakat yasalar insanın toplum içinde her zaman zarar görmeden varolmasını sağlamaz. Eğer sağlasaydı toplum içinde yaşayan insanlar yaşamları boyunca zarar görmeden yaşayabilirdi.

Araştırmanın en başından yazı haline getirildikten sonra yayınlanmasına kadar geçen süre boyunca çalışmayı yapan araştırmacının, editörün, hakemin, destekleyen kuruluşların, yayını okuyan kişilerin dahi uyması gereken ilkelerin tamamı yayın etiğini kapsamaktadır (Töreci, 2004: 68).

Bilimsel bir çalışmada etik değerlerin korunması, yapılan araştırmanın yayın haline getirilmesi kadar önemlidir. Bilimin etik kurallarla birlikte bir bütün şeklinde ortaya konması gerekmektedir. Etik değerleri olmadan oluşturulmuş bilim, topluma ve bilimsel çevrelere zarar verecektir. Araştırmacılar bilimsel çalışmalarını ortaya koyarken ulusal ve uluslararası etik kuralları göz önüne alarak hareket etmelidir (Çobanoğlu ve ark., 2005: 124-125).

Tübitak Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'ne göre etik kurallara ilişkin olarak bilimsel çalışmalarda olması gereken fakat etik kurallara karşı yapılan olumsuz durumlar şöyle belirtilmiştir

(https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/247_sayili_bk_islenmis_hali.pdf):

- 1- **Uydurma:** Olmayan veriler sunularak bu verileri rapor haline getirmek ve yayınlamak
- 2- **Aşırma:** Kendisine ait olmayan fikir, yöntem, bilgileri sahibine atıf yapmadan ya da izin almadan kendi fikriymiş gibi kullanmak
- 3- **Tekrar yayım:** Araştırmanın sonuçlarını birden çok yayımlamak
- 4- **Dilimleme:** Araştırmayı parçalarına ayırarak birden fazla sayıda yayın haline getirmek
- 5- **Destekleyen kuruluşu belirtmemek:** Destek alınan araştırmalarda desteği verenin belirtilmemesi
- 6- Bir araştırmada araştırmaya katkısı olanları belirtmemek ya da katkısı olmayanları yayına dahil etmek
- 7- **Haksız yazarlık:** Birden fazla araştırmacı olan yazarlarda araştırmaya katkısı olan araştırmacıyı çıkarmak, araştırmaya katkısı olmayan araştırmacıyı yayına eklemek ya da uygun sırada araştırmacıların sırasını vermemek

8- Araştırmacının daha önce yayınladığı araştırmasından aldığı bilgileri atıf yapmadan kullanması

9- Kaynakları amacına uygun kullanmamak

10- Doğru olmayan, yanlış ve eksik bildirimde bulunmak

11- Yayın sürecinde yer alan görevlilerin görevlerini yerine getirmemesi ya da ihmal etmesi

12- Asılsız ithamlarda bulunmak

Yukarıda belirtilen hallere aykırı davranışta bulunan kişilere işledikleri suça göre yaptırım cezaları uygulanmaktadır.

Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) 5 Mart 2002 tarihinde yayınladığı Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları'nda konu ile ilgili olarak Bilimsel Araştırma'da Etik ve Sorunları ile ilgili olarak kurulan komitenin amacının Türkiye'de Bilim Etiği ilkelerinin bilim insanlarına iletilmesi ve bilim insanlarının bu ilkeler ile bilinçlenmesi amaçlanmıştır. TÜBA, bilimsel araştırmaların ilerlemenin güvene dayalı olduğunu bilim inşaları arasında oluşan kaynak desteği, yayın baskısı, rekabetin artmasına, bunun sonucunda etik sorunların da giderek artmaya başladığını belirtmiştir. Bilim insanlarının gerekli araştırmaları yapabilmeleri için bilim kurumlarının etik kurulları oluşturması bu yönde altyapı ve şeffaflık göstererek kurallar koyması gerektiğini, oluşabilecek etik dışı durumlar karşısında önlemler alması gerektiğini belirtir. Kaynak gösterme, atıflar ve göndermeler için daha önceki bilim insanlarının çalışmaları kullanılmış ise bunların kaynak olarak gösterilmesinin çok önemli olduğunu, bunun kaynak olarak gösterilen bilim insanına bir saygı ifadesi olduğunu, bu sayede kaynak gösteren bilim insanının meslektaşları arasında saygınlığının artacağını belirtir. TÜBA, bilim insanını başka bilim insanlarının fikirlerinin alındığında teşekkür edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aşırı macılığı bilim insanlarının kendilerine ait olmayan verileri kaynak belirtmeden sanki kendi verileriymiş gibi yayımlamasını etik dışı olarak belirtmektedir. Bilim insanının dürüst olması gerektiğini, bilim insanlarının bilimsel ürün ve düşüncelere karşı saygılı olması gerektiğini belirtir. TÜBA, bilimde meydana gelen etik dışı davranışların temel nedenini bilimsel araştırmalarda etik eğitimin verilmemesi olarak belirtir. Bunun yanında bilim insanlarının meslekte ilerleme hırsı, maddi destek, ünlü olma isteği, fazla yayın ile saygınlık kazanma düşüncesi sonucunda uydurma, yinelenen yayın, sahtecilik ya da aşırı macılık gibi davranışları gösterebileceğini belirtmektedir. Bu tür eylemleri sapkınlık olarak nitelendirmekte bunun da araştırma, bilim kültürü ve etiği normlarının benimsenmediği, ahlak değerlerinin yozlaşmasından kişilik bozukluklarından kaynaklandığını belirtmektedir. Bilim insanının davranışları ile örnek olması gerektiğini bilim insanının bilgiye, doğruya, erdeme çaba göstererek ulaşacağını bunu öğrencilerine aktarma sorumluluğu olduğunu belirtir. Bilimde meydana gelen etik dışı davranışların güven duygusunu zedelediğini, ortaya çıkacak etik ihlallerin şekline bakılarak soruşturma

kurallarının devreye girmesini kuruma ait yönetmelik ve kuralların işleme gerektğini belirtmektedir. Bilimde meydana gelebilecek etik dışı davranışların en aza indirilmesi için genç bilim insanlarının araştırma eğitimini ve öğretimini, etik kuralları önemsemeleri, bilimin insanı yücelten bir ülkü olduğu konusunda yönlendirilmeleri gerektiğini belirtir. Bilim etiğinde temel ilkelerin gerçeğe uygunluk, deneklere zarar vermeme, bilim insanının toplumu bilgilendirmek ve toplumu uyarmak, bilimsel yayınlara uygun şekilde kaynak gösterme ve etik kuralların dışına çıkılmaması olarak belirtir (<http://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/tuba-bilimsel-arastirmada-etik-ve-sorunlari>).

Üniversitelerarası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde sunulan 20 Ocak 2021 tarihli yönetmelik ile bilimsel amaçlı yapılan çalışmalarda yayın etiğine sebep olabilecek olumsuz durumlar belirtilmiştir. Bu durumlar intihal, sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayım, dilimleme, haksız yazarlık, destek veren kurum ve kişiyi açıklamamak, hasta haklarını gözetmemek, insanlar ile ilgili çalışmalarda mevzuata uymamak, eser sahibinden izin almadan açıklama yapmak olarak belirtilmiştir. Ayrıca bilimsel çalışmayı amacı dışında kullanmak, anket araştırmalarını onaysız yapmak, araştırma ve deneylerde kurallara aykırı çalışmalarda bulunmak, akademik yükselmede ve doçentlikte yanlış beyanda bulunmak, etik dışı davranmak, indekslerde yanıltıcı davranışta bulunmak gibi durumlar belirtilmiştir (<https://www.uak.gov.tr/etik-inceleme>).

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi ise, bilimsel çalışma ve yayın etiğine karşı olumsuz durumlardan bahsedilmiştir. İlgili yönergede intihal, sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayım, dilimleme, haksız yazarlık, alınan destek katkılarının belirtilmemesi, izinsiz kaynak kullanmak belirtilmiştir. Ayrıca insan çalışmalarında kurallara uymamak, anket çalışmalarında izin almamak, araştırma ve deneylerde kurallara aykırı davranmak, akademik atamalarda yanıltıcı bilgi vermek gibi hususlar belirtilmiştir (<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/mevzuat/bilimsel-arastirma-ve-etik-yonetmeligi.aspx>).

Meslek Etiği Bağlamında Bilim Etiği

Meslek alanlarındaki etik kaygılar, meslek etiklerinde artışa yol açmıştır (Tepe, 2015: 33-34). Son çeyrek asır etik kelimesinin sıkça kullanılmaya başlandığı bir dönem olmuştur. Günümüzde özellikle gen teknolojisindeki gelişmelerin artması birtakım endişeleri de beraberinde getirmiştir. Bu kaygılar sebebi ile çeşitli meslek kuruluşları, etik olmayan tutum ve davranışları önlemek için bazı kodlar ya da normları belirleme işine girmiştir. Bu nedenle başta UNESCO ve Avrupa Parlamentosu olmak üzere etik ilkeleri saptayıp kamuoyu ile paylaşmıştır. (Tepe, 2015: 9).

Meslek etiği, kişinin bir mesleği yaparken karşılaştığı her bir olay karşısında o mesleği yapan kişinin yapması ya da yapmamasına ilişkin genel durumları ifade eder. Meslek etikleri ile yapılması gereken ya da yapılmaması gereken bu durumların cevabı uluslararası bildirgeler, sözleşmeler ve meslek ahlak kodları ile verilmiştir. Meslek etiklerindeki normlar o

mesleği icra edenlerin bu normlara göre eylemesi bekleniyor. Meslek etikleri normların epistemolojik yanlarını görmeden, evrensel ya da küresel normlar ile oluşturmak istedikleri etik anlayışı; bir mesleği yapan herkesin dünya görüşleri, ideolojik, kültür ve dini duygularından bağımsız olarak bu normları kişilerin yapmasını bekler. İonna Kuçuradi bireylerin normlara göre davranmaya zorlanabileceğini ama doğru ve değerli eylemlerde bulunmaya zorlanamayacağını ama etik değer bilgisi sayesinde bu tür eylemlerde bulunmayı isteyebileceklerini ve etik kaygıların felsefi-etik bilgi ile sağlanabileceğini belirtir (Kuçuradi, 2019: 8-45).

Aristoteles insanın doğal yapısında erdemli davranışlar kazanabilmesinin insanın doğal yapısında oluşabileceğini ve '*İnsanın tek yapması gerekenin bu doğal yapıda olan erdemi alışkanlık haline getirmesi*' olarak nitelendirmiştir. Adalet ve erdem aynı şey olmadığını ve insanın başkasıyla olan ilişkisinde ortaya koyduğu şeyin adalet olduğunu, kendi başına bunu huy olarak kabul ettiğinde ise erdemlilik olarak nitelendirir (Nikomakhos, 1997: 23, 91). Kant, ödeve uygun ile ödevden dolayı yapılan eylemler arasında bir ayrım yapmaktadır. Bir bakkalın tecrübesiz müşterisini aldatmaması ödeve uygun bir davranıştır. Bakkal bu şekilde yaparak insanlara dürüstçe hizmet vermektedir. Fakat bakkalın bu şekilde davranması o tüccarın dürüstlük ilkesinden dolayı bu şekilde davrandığı anlamına gelmez. Burada tüccar çıkarlarını düşünerek bu şekilde davranmış, bu tür davranmayı eğilimden dolayı yapmamaktadır. Bu tüccarın ödevden dolayı değil, ahlaksal içerikten yoksun olarak ortaya konmuş bir eylemi olabilir. Fakat ödevden dolayı yapılan bir eylemin ahlaksal bir içeriği, bir değeri vardır. Ödevden dolayı yapılan eylemlerde istemenin ilkesine göre yani yaptığı iş neyi belirtiyorsa ona göre davranması vardır. İkisi arasındaki en büyük ayrım eylemdeki değeri her şeyin üstünde ortaya koyan kişinin kendi başına iyi istemenin niyetidir (Kant, 1995: 12-19).

Günümüzde etik konusunda artan ilgi sebebiyle başta biyoetik ya da tıp etiği olmak üzere çevre etiği, iş etiği, siyaset, yönetim etiği, gazetecilik etiği, hemşirelik etiği, mühendislik etiği gibi meslek sayısı kadar meslek etiklerinden de söz etmek mümkündür. Meslekler arasında farklılıklar olsa da ortak olan kişiler arası ilişkiler, kişilerin kişiler ile olan ilişkileri sonucu ortaya çıkan bir durum eylem söz konusudur. Dolayısı ile kişi-kişi ilişkisinde etik sorunların tüm durumlar ile benzerlik taşıdığı da aşikardır (Tepe, 2015: 10).

Tüm meslekler, yıllar içinde mesleklerde pay sahibi olanların ahlakı, değerleri, ihtiyaçları ve beklentilerine uyum sağlamak için bir etik kurallar tarafından yönlendirilir. Bazı mesleklerin etik kuralları, gelişmişlik düzeyi açısından diğerlerinden daha ileri düzeydedir. Bazılarının ise, katı kuralları vardır. Davranışları izleyerek kurallara uymayanlara karşı gerekli adımları atarlar. Bu davranış kuralları meslekten mesleğe değişmekte birlikte evrensel bir cevap vermek de mümkün olmamaktadır (Kumar, 2011: 241-242). Akademik dürüstlük tüm paydaşlar için paylaşılan bir sorumluluk olmalıdır ve cezalandırma stratejilerine bağlı olmamalıdır (Gullifer, 2013: 281).

Meslek etiğinin getirdiği normları kişinin bilmesi bu normlara göre eylemde bulunmayı sağlamaz. Kişinin etik anlamda değerli olan bir yaşam sağlaması için kişinin en başından itibaren bu şekilde bir yaşamı istemesi gerekir sonra da etik bilgi ve insan hakları bilgisi ile bilimsel anlamda yeterliliğe sahip olması ve tüm bunların gerektirdiklerini çabalayacak hale gelmelidir (Kuçuradi, 2019: 98).

Farklı mesleklerde meydana gelen etik sorunlar ait oldukları o mesleğin ilkeleri ve normları farklı olabilir. Farklı meslekteki rolün taşıyıcısı belirli bir durum karşısında eylemde bulunan ya da bulunmayan tek tek kişiler olduğundan dolayı kişi-kişi ilişkisinde ya da kişinin bir insan durumu ile olan ilişkisinde ortaya çıkan etik sorunlar davranış ilkeleri ve meslek etiği kodları benzer olmasından dolayı boyutu farklı olsa da oluşan sorun aynıdır (Tepe, 2016a: 20).

Bir mesleğe ya da ant içilerek başlanan bir göreve sembolik bir edim olmasını sağlamak için insanların mutlaka bilimsel düzeyde etik ve insan hakları eğitimi almaları bu konular üzerine mutlaka kafa yormaları gerekir. İnsanların beklenen normlara göre davranmalarının zorlanabileceğini fakat etik eylemde bulunmaya zorlanamayacaklarından dolayı kişinin bilimsel düzeyde kendini eğitmesi ve donatması gerekir. Kişi eğer bilimsel düzeyde yeterli değil ise kişilere yaptırılan meslek antları görev icabı uygulanan bir edim olarak kalacaktır (Kuçuradi, 2019: 93-94). İonna Kuçuradi kişilere normları öğretmek yerine, insanın değerini korumayı ya da en az zarar verecek şekilde istemesini ortaya çıkaracak etik eğitimi, değerler eğitimini, insan hakları eğitiminin bütün programlarda yer almasının gerekliliğini belirtir. Verilecek bu eğitimler ile kişiler eğitilirse meslek yeminlerinin önemini idrak etmelerine vesile olacaktır (Kuçuradi, 2019: 93-104).

Yapılan bir çalışmada etik belirlenimler ile ilgili olarak standart bir kuralın olmaması ve etik ile ilgili olarak akademisyenlerin yeterince bilgilendirilmediği ile ilgili bir anlayış hakimdir. Ayrıca akademi ile ilgili etik sorunların yayın konusunda görev alan tüm paydaşların katılımı ile çözülebileceği belirtilmiştir. Etik sorunların azalması konusunda okuyucuların geri bildirim de bulunması son derece önemlidir, fakat okuyucuların bu konu ile alakalı olarak geri bildirim konusunda yeterli düzeyde farkındalık kazanmadığıda bir gerçektir (Odabaş ve Özmen, 2015: 15-16).

Maddi kaygılar ve bireysel öncelikler etiğin önüne geçtiğinde mesleğini icra eden insanlarda sorumluluk bilincinin yeterince gelişmemesine, aynı mesleği icra eden insanlar arasında birlik olmamasına ve icra edilen mesleğin bu durumdan olumsuz biçimde etkilenmesine yol açmaktadır (İşgüden ve Çabuk, 2006: 84).

Yapılan başka bir çalışma da mesleğini icra eden insanların maddi kazanç elde etme hırsı, meslek mensuplarının ahlaki anlamda yetersiz olması etik dışı durumların ortaya çıkmasına sebep olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca etik kurallara uyulabilmesi konusunda çevreden gelecek baskı, eğitim, meslek örgütlerinin denetimleri, cezai yaptırımlar ve vicdan gibi durumların etkili olacağı belirtilmiştir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 226). Etik açıdan akademide sorunların

yaşanmasının temelinde; akademik bilincin oturmaması, bilim felsefesi, bilim tarihi, bilim kültürü gibi disiplinlerin yeterince benimsenmemesinin bu tür sorunlara yol açtığı düşünülmektedir (Büken, 2006: 167).

İntihal

Latince “*plagiarius*” kelimesi, bir başkasının çocuğunu veya kölesini, kaçırarak bir kişi anlamına gelmektedir. Fakat bu kelime ilk kez Martial tarafından “*edebi bir hırsız*” anlamında kullanılmıştır. Plagiarism kelimesi ilk olarak 1621 yılında kullanılmasına rağmen o zamanlar da bile şikâyet edilmesine rağmen bir suç olarak görülmemiştir. Yazarlar, sadece mesleki alanları konusunda zarar görmeye başladıklarında intihal ile ilgilenmeye başlamıştır (Aronson, 2007: 403).

İntihal, bir araştırmacının kendi fikir ve düşüncelerini bir başka araştırmacı tarafından hukuk ve etik ilkeler gözetilmeden kopyalanarak kullanılması olarak ifade edilebilir (Yavuzdoğan, 2017: 227-252). Aynı zamanda intihal bir kişi tarafından kaynakları uygun olmayan bir şekilde fikirler ya da kelimeler ile ilgili verileri kullanmaktır (Cargill ve O'Connor, 2013: 48).

Fikri mülkiyet hırsızlığı anlamında da ifade edilen intihal, insanlar sanat ve araştırma eserleri ürettikleri süre boyunca var olmuştur (Maurer ve ark., 2006: 1050). Fikri mülkiyet bir eser hakkındaki maddi ve manevi hakları ifade eden ilk uygulayıcı adına olan fikir ürünleridir (<https://www.ticaret.gov.tr/>) Bilgi, düşünce ve sanat eserleri olarak kısaca insanın fikir emeği ile ürettikleridir.

TÜBA, aşırmaçılığı bilim insanlarının kendilerine ait olmayan verileri kaynak belirtmeden sanki kendi verileriymiş gibi yayımlamasını etik dışı olarak belirtmektedir. TÜBA, bilim insanının dürüst olması gerektiğini, bilim insanlarının bilimsel ürün ve düşüncelere karşı saygılı olması gerektiğini belirtir.

(<http://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/tuba-bilimsel-arastirmada-etik-ve-sorunlari>)

Akademik alanda yapılan intihallerde bazen çalışmalar kopya yöntemi ile birebir alınırken bazen de esas kaynağı dışında başka bir kaynaktan kopyalanarak kelimeler benzer kelimeler ile değiştirilerek orijinal bir çalışma gibi gösterilmektedir (Demircioğlu, 2014: 178)

İntihal, çok ciddi bir skolastik suistimal olarak kabul edilir; intihal günümüzde yalnızca akademi çevresi ile sınırlı kalmamaktadır. Üniversitelerde intihalin önlenmesi için intihal tespit yazılım araçlarından daha fazla şeye ihtiyaç vardır. Özellikle bu araçları kullanacak uzmanların olması ayrıca intihalin önlenmesi için ulusal ve uluslararası ortak bir çaba yani “*İntihal Merkezi*” gerekmektedir. İntihalin önlenmesi sadece bir kurumun veya üniversitelerin çabası ile başarılamaz (Maurer ve ark.,2006: 1081).

Çok fazla atıf yapılan bilimsel çalışmaların kalitesinin doğal sonucu olarak, güvenilirliği atıf sayısına paralel olarak artmaktadır (Masic, 2014: 146). İntihal türlerine bakılacak olursa; özellikle “kopyala-yapıştır” şeklinde yapılanlar, “kelimeleri değiştirerek yapılanlar”, “metafor intihal”, “fikir intihali”, “organizasyon intihal” şeklinde yapılmaktadır (Shukla ve Maurya, 2017: 7). Bir fikri mülkiyet hırsızlığı olan intihal, insanlar sanat ve araştırma eserleri ürettikleri süre boyunca var olmuştur ve olmaya devam edecektir (Maurer ve ark.,2006: 1050). Fikri mülkiyet bir eser hakkındaki maddi ve manevi hakları ifade eden ilk uygulayıcı adına olan fikir ürünleridir (<https://www.ticaret.gov.tr/>). Bilgi, düşünce ve sanat eserleri olarak kısaca insanın fikir emeği ile ürettiklerini aslına sadık kalmadan ya da farklı bir şekilde yapılan fikir intihalleridir.

Uzun ve arkadaşlarının uzaktan eğitimin temelleri dersine kayıtlı 105 öğrenci ile yapmış olduğu öğrencinin intihale bakış açısı ve intihalin nedenleri ile çözüm önerilerinin sunulduğu çalışmada, öğrenciler özellikle zaman yetersizliği, dersten geçme kaygısı, eksik bilgi, dersin ilgi çekmemesi ve bilgi eksikliği gibi 5 farklı durumda aşırma yaptıklarını bu durumun kendilerini haklı çıkardığını belirtmişlerdir. Yaşanan bu durum neticesinde öğrenciler arasında bunun alışkanlık haline getirerek yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Öğrencilik yıllarından itibaren yapılan aşırma durumunun önlenmesi için, öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak ödevlerin zorluk derecesinin seçilmesi ve gözardı edilmeden uyarının verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Uzun ve ark., 2007: 183-188).

Öğrencilik döneminde etik ilkelerin ve bilimsel çalışma alışkanlığının eksik olması sonraki dönemlerde iş hayatı ve özellikle mesleğini akademik çevrede tercih edenlerde bilimsel çalışma alışkanlıklarının olmaması, akademik kariyer fırsatı gibi durumlardan dolayı atıf ve intihal ile ilgili ve akademik kariyere yakışmayacak davranış sergilemelerine neden olabilir. Bu bağlamda eğitim ile ilgilenenler, kütüphanecilik ile ilgilenenler ve özellikle de yayıncılarda bu konu ile ilgili olarak bir takım yükümlülükleri yerine getirmelidirler. Yayıncılar atıf ve kaynaklar ile ilgili olarak en başından intihal gibi durumların yaşanmaması için kontrollerini yapmalıdırlar. Bu sayede nitelik yönünden sağlam etik ilkeleri gözetilen çalışmaların yayınlanması sağlanacaktır (Baysen ve Çakmak, 2017: 3).

Öğretmen adayları üzerine yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının öğrencilik yıllarında % 91,5’inin intihal yaptığı, % 73’ünün atıf yapmadığı, % 88,2’nin ise internet vasıtası ile intihal yaptığı tespit edilmiş, dolayısı ile internetin de büyük bir intihal kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilik yıllarında yapılan bu kadar yüksek orandaki intihalin öğrenciler arasında yaygın olmasının sebebi yapılan intihallerin % 79 gibi yüksek bir oranının hiç anlaşılmadığı dolayısı ile buradan da aslında öğretim görevlilerinin de bu durumu gözardı ettiği anlaşılmaktadır. Yapılan intihallerde ödevin %11 gibi düşük bir oranda tekrar yazılmasının talep edilmesi ve yine %11 gibi düşük bir oranda sıfır notu verilmesine karşın %53’ünün cezasız kalması ya da sadece %25’inde not azaltma cezası verilmesi gibi oranların yüksek olması sebebi ile intihal durumlarının giderek artmasına neden olmaktadır (Avaroğulları ve Bahri, 2013: 104-105).

Akademik unvan elde etme çabası bir başarı göstergesi olarak kabul görmesi, mesleğe yeni başlamış akademik personelin bunu hırs yaparak akademide hızlı bir şekilde ilerleme çabası intihal durumlarının artmasının önünü açmaktadır (Yaşar, 2018: 40). İncelenen bir yayına aşinalığı olan dikkatli okuyucular ve eleştirilenler intihali tespit edebilirler. Bilim insanları ve yazarlar çalışmalarında dürüst olmalı ve telif hakkını ihlal etmemelidir. İntihal konusunda farkındalığın artırılması gerekir. İntihal yapan yazarlara karşı ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır (Dhammi ve Ul Haq, 2016: 582-583).

İntihal şüphesinden kaçınmak için, yazarlar bulgularını veya sonuçlarını açıklamak için kendi kelimelerini kullanmalı ve diğer araştırmacılardan elde ettiği bilgilerin kaynağına atıfta bulunmalıdır (Cargill ve O'Connor, 2013: 105). Bir bilim insanı sadece makaleleri yayınlamak ile başarılı olamaz; atıf yoluyla da başarılı olmalıdır (Schimel, 2012: 3). Araştırmacının bilimsellik dışına çıkmasına etki eden faktörler arasında eğitimin yetersizliği ve araştırma disiplinine hâkim olmaması başlıca etkenlerdendir. Mesleki kariyer hırsı, yayınlarda sık sık bulunma hırsı (Hollywood Sendromu), kurumlardan gelen baskılar, psikiyatrik bozukluklar, doğru olmayan bilimsel yanlışları ortaya çıkarmakta ve bilimsel dürüstlüğü etkilemektedir (Kansu, 2008: 21-22). Sosyal bilimlerde 2009 yılında 28 doçentlik dosyasında inceleme başlatılmış, etik kurul tarafından belirlenen ihlallerden bazıları arasında *“haksız şekilde yapılan yazarlık”, “ölçüleri aşan derecede yapılan atıflar”, “dublikasyon”, “çarpıtma”, “yanıltıcı/yanlış/noksan bildirimde bulunma”, “yönettiği tezden alıntı yapıp öğrencisinin ismini dahil etmeme”, “lisansüstü tezden üretilen araştırma”* en çok görülen etik olmayan davranışlar arasında rapor edilmiştir (Ünal ve ark., 2012).

İntihalin önlenmesinde en önemli etken eğitimidir. Yeterli derecede birikime ve donanıma sahip eğitilmiş araştırmacıların intihal konusunda daha dikkatli davranmaları sağlanabilmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların yayın etiği hakkında bilgilendirilmeleri önemlidir. Araştırmacının konu ile ilgili bilimsel etik ve istatistik konularında eğitim sahibi olmaları ya da donanım sahibi olmaları beklenmektedir. Araştırmacılar konuya hakim danışmanları ile araştırmalarını yürütmelidirler. Araştırmacıların yayın yapma baskısı ve maddi baskıların azaltılmasına yönelik tedbirler de alınabilir (Kansu ve Ruacan, 2002: 765). Bilimsel olmayan yayınların tespit edilmesi konusunda okurlara da bilimsel dürüstlüğü sağlama konusunda görevler düşmektedir. Şüpheli bir yayın karşısında okur, insanların yanlışlığa düşmemesi için ilgili editöre mektup yazarak durumu bildirmelidir (Ruacan, 2005: 149).

Sonuç

Günümüzde etiğin çok popüler olmasındaki en önemli etken meslek etiklerindeki farkındalığın artmasından ileri gelmektedir. Her meslek kendi belirlediği etik ilkeleri zorunlu olarak uygulamaya koyduğu normlar ile nasıl davranılacağını belirlese de etik davranmaya iten durumlar için bu yetersiz kalmakta ve etiği uzaklaştırmaktadır. Meslek etikleri yazılı normlar ile bilimsel çalışmalarda yapılmaması gerekenleri işaret etse de görüldüğü üzere etik

ihlaller bitmemekte hatta artarak devam etmektedir. Dolayısıyla, kişiler normlara göre davranmaya zorlansa da yine de normlara göre davranmayan kişiler varolmakta ve normlar insanları korumak konusunda yetersiz kalmaktadır. Bilim insanını normlara göre davranmaya zorlamanın yerine etik ilkeler doğrultusunda eylemde bulunmayı alışkanlık haline getirmek, etik ilkeleler göre hareket etmesini, davranışı isteyerek ortaya çıkarması sağlanabilirse bilimsel yayınlarda ortaya çıkacak etik ihlallerinde kendiliğinden ortadan kalkabilir. Kişileri etik ilkelere göre davranma alışkanlığını kazandırmak aslında kolay olmasa da bu tür değerli eylemleri yapmasını sağlamak eğitim ile kazandırılabilir. Bu tür bir eğitimin de kişinin eğitim hayatı boyunca sürekli olarak verilmesi ile kazandırılabilir. Özellikle bu alışkanlığın üniversitelerde etik felsefesi dersinin konu ile akademik yönden uzmanlaşmış akademik personel tarafından her bölümde ders olarak verilmesi ile aşılabılır. Etik felsefesi dersinin sadece akademik alanda bilimsel faaliyette bulunacak bilim insanlarına değil, hayatın her alanında yetişecek meslek sahibi olacak her bireye verilmesi de son derece önemlidir.

Özetle, intihal bilim insanının yayın yaparken kullandığı fikir ve eserleri kaynaklarını belirtmeden sanki kendi fikri ve eseriymiş gibi kullanmasıdır. Akademik dürüstlük ilkesini ortadan kaldıran intihal akademisyenlik mesleğinde bilim insanlarının kişilik erozyonuna uğramasına neden olmaktadır. İntihalin öğrenciler arasında da yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Öğrencilik yıllarından itibaren ders geçme amacı ile yapılan intihal ödevlerinin, gelecekte alışkanlık haline gelerek bilimsel platformlarda ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İntihalin önlenmesi için öğrencilik yıllarından itibaren sıkı bir şekilde dersi veren akademisyen tarafından denetlenerek, intihal içerikli ödevlerin önüne geçilmesi son derece önemlidir. Lisansüstü tez danışmanlığı yapan akademisyenlerin intihal olmaması için, konuya hakim olmaları son derece önemlidir. İntihal konusunda akademik yayınlarda hakemlere ve okuyuculara da önemli sorumluluklar düşmektedir. Yayınlarda görev alan hakemlerin konuya hakim olmaları, okuyucuların şüpheli buldukları bir yayın ile karşılaşmaları durumunda mutlaka derginin editörleri ile iletişime geçip, okuyucu sorumluluğunu yerine getirmeleri son derece önemlidir.

Akademik yayınlarda intihal yapmamak için önce akademik yayın kurallarına uymak gerekir. Özellikle yapılacak atıfların bilimsel içeriğin saygınlığını artıracak unutulmamalıdır. Bilimsel çalışmalarda bilim insanlarının etik kurallara uyarak yayınlar yapması hem akademik anlamda başarıyı hemde bilimsel başarıyı sürekli hale getirecektir. İlaveten bu kapsamda atılacak olan tüm adımlarda intihalin azaltılması değil tamamen ortadan kaldırılması hedeflenmelidir.

Kaynakça

- Altman, D. G. (2001). The revised CONSORT Statement for Reporting Randomized Trials: Explanation and Elaboration. *Annals of Internal Medicine*, 134 (8), 663-694.
- Aronson, J.K. (2007). Plagiarism–Please Don't Copy. *British Journal of Clinical Pharmacology*, 64 (4), 403.
- Atasoy, N. (2011). *Bilim Etiği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- Avaroğullari, M. ve Bahri, A. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adayları Ve İntihal: Önbilgileri, İntihalin Yaygınlığı ve Başvurulan Yöntemler. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (4) 94-107.
- Baysen, E. ve Çakmak, N. (2017). Bilgi Dünyası ve İntihal. *Bilgi Dünyası*, 18 (1), 1-7.
- Benos, D. J., Fabres, J., Farmer, J., Gutierrez, J.P., Hennessy, K., Kosek, D., Wang, K. (2005). Ethics and Scientific Publication. *Advances in Physiology Education*;29(2): 59-74.
- Büken, N.Ö. (2006). Türkiye Örneğinde Akademik Dünya ve Akademik Etik. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 37 (3), 164-170.
- Cargill, M., & O'Connor, P. (2013). *Writing Scientific Research Articles: Strategy and Steps*. John Wiley & Sons.
- Çobanoğlu, N., Haberal, B., Çağlar, S. (2005) Tıbbi Araştırma ve Yayın Konusunda etik Duyarlılık Araştırması, *Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, sayfa 124-125.
- D'Angelo, J. G. (2018). *Ethics In Science: Ethical Misconduct in Scientific Research*. CRC Press Halliday & Resnick Jearl Walker Cleveland State University Fundamentals of Physics.
- Demircioğlu, M. Y. (2014). İdari Yargı Kararları Çerçevesinde Bilimsel Yayın Etiği Soruşturmaları. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 145-218.
- Dhammi IK, Ul Haq R.(2016) What is plagiarism and how to avoid it?. *Indian J Orthop* ;50:581-3.
- Gullifer, J. (2013). *Students' Perceptions of Plagiarism* (Doctoral dissertation, Charles Sturt University).
- Hançerlioğlu, O. (1979). *Felsefe Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İşgüden, B. ve Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), 59-86.
- Kansu E. ve Ruacan Ş. (2002). "Bilimsel Yanıltınanın Günümüzdeki Durumu: Türleri, Nedenleri, Onlenmesi ve Cezalandırılması. *Türk Kardiyoloji Derneği Araştırmaları*, 30, 763- 764.
- Kansu, E. (2008). "Bilimsel Yayınlarda Etik İlkeler", *Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 21-26
- Kant, I. (1995). *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi* (İoanna Kuçuradi, Çev). Ankara: Türkiye Felsefe Kuramı.
- Kısakürek, M. M. ve Alpan, N. (2010). Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 213-228.
- Kuçuradi, İ. (1996). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, İ. (2019). *Ahlak, Etik ve Etikler*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kumar, R. (2011). *Research methodology, A step by step guide for beginners*, 3th edition, Sage publications
- Masic, I. (2014). Plagiarism in Scientific Research and Publications and How to Prevent it. *Materia socio-médica*, 26 (2), 141.
- Maurer, H. A., Kappe, F. & Zaka, B. (2006). Plagiarism-A survey. *Journal of Universal Computer Science* 12 (8), 1050-1084.
- Nikomakhos, A. (1997). *Etik*. (Saffet Babür, Çev.) Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Odabaş, H. ve Özmen, Z. (2015). Akademisyenler Arasında Bilimsel Yayıncılık Etiği: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Kütüphane ve Bilgibilim Felsefesi Sempozyumu Etik: Kuram ve Uygulama*, Kastamonu, 3-5 Eylül 2014.
- Özlem, D. (2004). *Etik-ahlak felsefesi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Tic. A.Ş.
- Paoletti, I., Tomás, M. I., & Menéndez, F. (2013). *Practices of ethics: An empirical approach to ethics in social sciences research*. Cambridge Scholars Publishing.

- Popper, K. (1996) Sağduyu Filozofu (Cemal Güzel, Der. ve Çev.) içinde, *Sağduyu Filozofu: Popper* (12-13), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Ruacan, Ş. (2005). Bilimsel araştırma ve yayınlarda etik ilkeler. *Gazi Tıp Dergisi*, 16(4), 147-149.
- Schimel, J. (2012). *Writing Science: How to Write Papers That Get Cited and Proposals That Get Funded*. New York, NY: Oxford University Press
- Shukla, A., & Maurya, S. K. (2017). Plagiarism Detection and Avoidance Consequences in Academic World. *J Adv Res Lib Inform Sci*, 4 (4), 6-13.
- Tepe, H. (2015). *Etik ve Meslek Etikleri*. Ankara: Bilgesu Yayınları
- Tepe, H. (2016a). *Pratik Etik Etiğın Pratik Sorunları*. Ankara: Bilgesu Yayınları
- Tepe, H. (2016b). *Teorik Etik Etiğın Bilgisel Sorunları*. Ankara: Bilgesu Yayınları
- Töreci, K. (2004) Yayın Etiği. *ANKEM Dergisi* 18 (1), 67-88.
- Uzun, E., Karakuş, T., Kurşun, E. ve Karaaslan, H. (2007). Öğrenci Gözüyle “Aşırma” (İntihal): Neden ve Çözüm Önerileri. *Akademik Bilişim Dergisi*, 7, 183-188.
- Ünal M., Toprak M. ve Baspınar V. (2012). Bilim Etiğine Aykırı Davranışlar Ve Yaptırımlar: Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bir Çerçeve Önerisi, *Amme İdaresi Dergisi*, 45 (3), 1-27.
- Von Aster, E. (1994). *Bilgi Teorisi ve Mantık*. (Macit Gökberk, Çev.) İstanbul: Sosyal Yayınları,
- Yaşar, E. (2018). Akademik intihal, nedenleri ve çözüm önerileri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1 (1), 34-44.
- Yavuzdoğan, S. (2017). İdari Yargı Kararlarından Hareketle “İntihal”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 225-254.
- Yıldırım, C. (1991). *Bilim Felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, C. (1997). *Bilimsel Düşünme Yöntemi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=1180
65 Erişim tarihi: 28 Şubat 2017.
- https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/247_sayili_bk_islenmis_hali.pdf Erişim Tarihi 10 Nisan 2021
- <http://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/tuba-bilimsel-arastirmada-etik-ve-sorunlari> Erişim Tarihi: 9 Şubat 2021
- <https://www.uak.gov.tr/etik-inceleme> Erişim Tarihi: 9 Şubat 2021
- <https://www.ticaret.gov.tr/> Erişim Tarihi:10 Nisan 2021
- <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/mevzuat/bilimsel-arastirma-ve-etik-yonetmeligi.aspx>
Erişim Tarihi: 10 Nisan 2021

Extended Abstract

A person who strives to understand and make sense of nature and the society in which he is located has sought to obtain information about the world by asking questions. Although the information obtained by reasoning method is far from scientific basis, it has been an important factor in the progress of knowledge and the emergence of scientific knowledge. Scientific knowledge constantly advances and develops, strengthened by the knowledge before it. The most important aspect of scientific knowledge is that the information it reveals is reliable, consistent and honest information. What makes science valuable should be to produce reliable solutions for humanity through the reliable data it reveals. Doubt should never be included in scientific knowledge. Although information that was once valid in a scientific study is replaced by new information as time progresses, the first information created does not make that scientific study worthless. The main thing that makes a scientific study worthless is that it is done without observing the principle of honesty. Scientific studies conducted in accordance with ethical principles will be studies that glorify the value of both science, humanity and society.

In order to prevent unethical violations in scientific studies in Turkey, a number of regulations and guidelines have been prepared for the absence of ethical violations in scientific institutions, and sanctions have been determined for those who do not comply with the rules according to the nature of the crime. Due to ethical concerns in professional fields, scientists are asked to comply with the norms imposed by professional ethics with these regulations. In the face of principles established as professional ethics, it is expected that a scientist will exhibit attitudes and behaviors in accordance with these norms created in relation to whether he or she performs his or her profession. Despite the sanctions specified by these norms established in the name of Professional Ethics in scientific institutions, ethical violations in scientific research continue to increase every day. In this context, the sanctions specified in the regulations are insufficient. These norms, created to protect the value of a profession, cannot prevent people from committing ethical violations.

One of the most common mistakes in scientific studies is plagiarism. Plagiarism can be expressed as the researcher conveying ideas and thoughts belonging to someone else without attributing them, as if the ideas he put forward in the study were his own ideas and thoughts. Frequent plagiarism in scientific studies can be done for various reasons, such as rising in the profession, career anxiety, ambition, material elements and passing courses. In scientific studies, these studies without reference to their original source are engaged in information theft. Plagiarism works harm both science, humanity and society.

Plagiarism is also frequently performed during student years. At this point, which begins as a copy-paste from the student years and comes with a habit, it is necessary to focus on it seriously from the student years in order to prevent unethical violations. In preventing plagiarism that will arise in scientific studies, readers who master the subject also have important tasks. It is important that readers report to the necessary places when they encounter such publications. However, in order to prevent plagiarism, it is extremely important that the individual has ethical concerns. In his work, a person who experiences ethical concerns will strive to show behavior that will protect the value of Science and man. In order for a person to make such behavior permanent, it can also be achieved by teaching ethical philosophy courses in schools in each department. In this way, individuals can gain a habit of exhibiting ethical behavior in their profession through education. In this way, the individual will willingly do ethical responsibility, not out of fear of punishment. In this way, corruption in the professions is prevented.

